

The Mourner's Kaddish: A New Interpretation

Rabbi Elie Kaunfer – kaunfer@hadar.org

Limmud 2018

“In solemn testimony to that unbroken faith which links the generations one to another, let all who are in mourning now rise to magnify and sanctify God’s holy name.” – Silverman Siddur, p. 161

<u>The Full Kaddish</u> 1) Exalted and sanctified be His great name in the world which He created according to His will and may He rule His kingdom in your lifetime and in your days, and in the lifetime of all Israel speedily and in the near future, and say Amen. 2) May His great Name be blessed forever and for all eternity. 3) Blessed and praised, and glorified, and exalted and uplifted and honored and elevated and extolled be the Name of the Holy One, blessed is He 4) [that is] above all the blessings and songs praises and consolations which we utter in the world and say Amen [5] May there be acceptance of the prayers and supplications of all Israel before their Father in heaven, and say Amen] 6) May there be great peace from heaven and life for us and for all Israel and say Amen 7) He who makes peace in His high heavens may He make peace for us and for all Israel and say Amen (Translation: Metsudah Siddur)	(1) יתגדל ויתקדש שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֲלָמָא דִּי בְּרָא כְּרַעוּתָהּ, וְיִמְלִיד מַלְכוּתָהּ בְּחַיֵּינוּ וּבְיוֹמֵינוּ וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל. בְּעָגְלָא וּבְזָמַן קָרִיב וְאָמְרוּ אָמֵן: (2) יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעֵלְמָא וּלְעֵלְמֵי עֲלַמְיָא: (3) יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח, וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיד הוּא (4) לְעֵלְמָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירָתָא, חֲשִׁבְתָּא וְנִחְמָתָא, דְּאָמְרִין בְּעֲלָמָא, וְאָמְרוּ אָמֵן: [5] תִּתְקַבֵּל צְלוֹתֵהוֹן וּבְרַעוּתֵהוֹן דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל קֳדָם אָבוּהוֹן דִּי בְּשִׁמְיָא וְאָמְרוּ אָמֵן:] (6) יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ אָמֵן: (7) עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו הוּא יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ אָמֵן:
--	--

2. Power of “Yehei Shmei”: A. It is the foundation of the world ...Upon what basis, then, does the world endure? Upon the Kedusha of the Order and upon “May His great name...” of the [public study of] aggadah [rabbinic legend]. (B. Sotah 49a)	אמר רבא: בכל יום ויום מרובה קללתו משל חבירו, שנאמר: (דברים כח) בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בקר, הי בקר? אילימא בקר דלמחר, מי ידע מאי הוי? אלא דחליף. ואלא עלמא אמאי קא מקיים? אקדושה דסידרא ואיהא שמייה רבא דאגדתא, שנא: (איוב י) ארץ עפתה כמו אופל צלמות ולא סדרים, הא יש סדרים - תופיע מאופל.
2B. It nullifies evil judgements R. Yehoshua ben Levi said: Whoever responds: “Amen, May his great name be blessed” with all his might, the (evil) decree in judgment against him is torn up.... (B. Shabbat 119b)	אמר רבי יהושע בן לוי: כל העונה אמן יהא שמייה רבא מברך בכל כחו - קורעין לו גזר דינו, שנאמר (שופטים ה) בפרע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'. מאי טעמא בפרע פרעות - משום דברכו ה'.
2C. One must interrupt the <i>amidah</i> to say it They asked of him: Should one interrupt (the <i>amidah</i>) to say “May His great name be blessed”? Rav Dimi said: Rabbi Yehudah and Rabbi Shimon, students of Rabbi Yohanan said: One should never interrupt the <i>amidah</i>, except to say “May His great name be blessed.” Even if one is engaged in studying “<i>ma’aseh merkavah</i>” (mystical texts in Ezekiel), one interrupts (to say it). But Halacha does not follow this opinion. (B. Berachot 21b)	איבעיא להו: מהו להפסיק ליהא שמו הגדול מבורך? כי אתא רב דימי אמר, רבי יהודה ורבי שמעון תלמידי דרבי יוחנן אמרי: לכל אין מפסיקין, חוץ מן יהא שמו הגדול מבורך, שאפילו עוסק במעשה מרכבה - פוסק. ולית הלכתא כותיה.
3. Importance to Christianity 6] But thou, when thou prayest, enter into thy closet, and when thou hast shut thy door, pray to thy Father which is in secret; and thy Father which seeth in secret shall reward thee openly. [7] But when ye pray, use not vain repetitions, as the heathen do: for they think that they shall be heard for their much speaking. [8] Be not ye therefore like unto them: for your Father knoweth what things ye have need of, before ye ask him. [9] After this manner therefore pray ye: Our Father which art in heaven, Hallowed be thy name. [10] Thy kingdom come. Thy will be done in earth, as it is in heaven. [11] Give us this day our daily bread. [12] And forgive us our debts, as we forgive our debtors. (Matthew 6:9-10)	[9] מתי ו 6-13 (בתרגום פרנץ דליטש): 6 ואתה כי תתפלל בוא בחדרך וסגר דלתך בעדך והתפלל אל-אביך אשר בסתר ואביך הראה במסתרים הוא יגמלך: 7 ובהתפללכם אל-תפטטו כגוים האמרים בלבבם ברב דברינו נשמע: 8 ואתם אל-תדמו להם כי יודע אביכם כל-צרככם בטרם תשאלו ממנו: 9 לכן כה תתפללו אבינו שבשמים יתקדש שמך: 10 תבוא מלכותך יעשה רצונך כאשר בשמים גם בארץ: 11 את-לחם חקנו תן-לנו היום: 12 ומחל-לנו על-חובותינו כאשר מחלנו גם-אנחנו לחייבינו: 13 ואל-תביאנו לידי נסיון כי אם-תחלצנו מן-הרע כי לך הממלכה והגבורה והתפארת לעולמי עולמים אמן:

4. What are we praying for? (18) On that day, when Gog sets foot on the soil of Israel - declares the Lord God - My raging anger shall flare up. (19) For I have decreed in My indignation and in My blazing wrath: On that day, a terrible earthquake shall befall the land of Israel. (20) The fish of the sea, the birds of the sky, the beasts of the field, all creeping things that move on the ground, and every human being on earth shall quake before Me. Mountains shall be overthrown, cliffs shall topple, and every wall shall crumble to the ground. (21) I will then summon the sword against him throughout My mountains - declares Lord God - and every man's sword shall be turned against his brother. (22) I will punish him with pestilence and with bloodshed; and I will pour torrential rain, hailstones, and sulfurous fire upon him and his hordes and the many peoples with him. (23) <u>Thus will I manifest My greatness and My holiness, and make Myself known in the sight of many nations. And they shall know that I am the Lord.</u> (Ezekiel 38:18-23)	יחזקאל פרק לח (יח) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא בְּיוֹם בּוֹא גּוֹג עַל אֶדְמַת יִשְׂרָאֵל נָאֻם אֲדֹנָי יְקֹוֹק תַּעֲלֶה חֲמָתִי בְּאַפִּי: (יט) וּבִקְנֹאתִי בְּאֵשׁ עֲבָרְתִּי דְּבַרְתִּי אִם לֹא בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה רָעַשׁ גָּדוֹל עַל אֶדְמַת יִשְׂרָאֵל: (כ) וְרָעַשׁוּ מִפְּנֵי דְגֵי הַיָּם וְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְחַיֵּת הַשָּׂדֶה וְכָל הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׁ עַל הָאֲדָמָה וְכָל הָאֲדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְנִהְרְסוּ הַהָרִים וְנִפְּלוּ הַמְּדֻרְגּוֹת וְכָל חוֹמָה לְאַרְצָךְ תִּפּוֹל: (כא) וְקִרְאתִי עָלָיו לְכָל הָרִי חֶרֶב נָאֻם אֲדֹנָי יְקֹוֹק חֶרֶב אִישׁ בְּאַחִיו תִּהְיֶה: (כב) וְנִשְׁפָּטְתִּי אֹתוֹ בְּדֶכֶר וּבְדָם וּגְשָׁם שׁוֹטֵף וְאֲבָנִי אֶלְגָּבִישׁ אֵשׁ וּגְפָרִית אֲמַטִּיר עָלָיו וְעַל אֲגָפָיו וְעַל עַמִּים רַבִּים אֲשֶׁר אִתּוֹ: (כג) וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי וְנוֹדַעְתִּי לְעֵינֵי גוֹיִם רַבִּים וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְקֹוֹק: ס
4A. Interpreting the first line At first he requests from God to hurry His promise, as He promised us through his prophet: Thus will I manifest My greatness and My holiness, and make Myself known in the sight of many nations. - Rav Hai Gaon (10-11th c)	<u>שתי תשובות על קדיש לרב האי – גנזי שכטר כרך ב, 156-161</u> מ[תחלה הוא מבקש מל]פני המקום להחיש בטחוננו, כמו [שהבטיחנו] על יד הנביא והתגד' והתקדשתי ונודעתי ל[עיני] גוים רבים...
4B. Interpreting the first line II This is the meaning of “May God’s name be magnified and sanctified.” In the future His name should be made great and sanctified, as it is written: And they will know that I am YHVH. For right now, He is not written as He is called. He is called Adonai, but He is written YHVH. - Sefer HaPardes of Rashi	<u>ספר הפרדס לרש"י ע' שכנ</u> וכן [הוא] משמעו יתגדל ויתקדש שמו של הק[דוש] ב[רוך] ה[וא] לעתיד לבוא שיהא [שמו הגדול] מגודל ומקודש כדכתיב [וידעו] כי [אני] ה'. לפי שעכשיו לא כשנכתב הוא נקרא, כי הוא נקרא באל"ף דל"ת ונכתב ב"ה
5A. Source of Yehei Shmei: Daniel (17) Then Daniel went to his house and informed his companions, Hananiah, Mishael, and Azariah, of the matter, (18) that they might implore the God of Heaven for help regarding this mystery, so that Daniel and his colleagues would not be put to death together with the other wise men of Babylon. (19) The mystery was then revealed to Daniel in a night vision; <u>then Daniel blessed the God of</u>	דניאל פרק ב (יז) אָדֹנִן דָּנִיֵּאל לְבִיתָהּ אֵזַל וְלְחַנְנִיָּה מִיִּשְׁאֵל וְעִזְרְיָה חֲבֵרוֹהִי מִלְּתָא הִודַע: (יח) וּרְחִמִין לְמַבְעָא מִן קָדָם אֱלֹהֵי שָׁמַיָא עַל רִזָּה דְּנָהּ דִּי לֹא יִהְבְּדוּן דָּנִיֵּאל וְחֲבֵרוֹהִי עִם שְׂאָר חֲפִימֵי בָבֶל: (יט) אָדֹנִן לְדָנִיֵּאל בְּחֻזָּא דִּי לִילֵיא רִזָּה גְּלִי אָדֹנִן

Heaven. (20) Daniel answered and said: “Let the name of God be blessed forever and ever, for wisdom and power are His.” (Daniel 2: 17-20)	דניאל בָּרַךְ לְאֵלֶּה שְׁמֵיָא: (כ) עֲנֵה דָנִיֵּאל וְאָמַר לְהוָא שְׁמָהּ דִּי אֱלֹהָא מְבָרַךְ מִן עֲלָמָא וְעַד עֲלָמָא דִּי חֲכְמָתָא וּגְבוּרָתָא דִּי לֵה הִיא:
5B. Source of Yehei Shmei: Job (20) Then Job arose, tore his robe, cut off his hair, and threw himself on the ground and worshiped. (21) He said: “Naked came I out of my mother’s womb, and naked shall I return there; <u>God has given, and God has taken away. Blessed be the name of God.</u>” (Job 1:20-21)	איוב פרק א (כ) וַיָּקָם אִיּוֹב וַיִּקְרַע אֶת מְעָלוֹ וַיִּגְזֹ אֶת רֹאשׁוֹ וַיִּפֹּל אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה: (כא) וַיֹּאמֶר עָרֹם יֵצְאִי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעָרֹם אָשׁוּב שָׁמָּה יִקְנֶה נָתַן וַיִּקְנֶה לָקַח יְהִי שֵׁם יְקֹנֶה מְבָרַךְ:
5C. Source of Yehei Shmei: Psalms (1) Halleluyah! O servants of God, give praise; praise the name of God. (2) Let the name of God be blessed now and forever. (Psalms 113:1-2)	תהלים פרק קיג (א) הַלְלוּ יְהִי הַלְלוּ עַבְדֵי יְקֹנֶה הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְקֹנֶה: (ב) יְהִי שֵׁם יְקֹנֶה מְבָרַךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:
5D. Source of Yehei Shmei: Midrash ...And what is the reason we say [Baruch Shem Kevod following the Shma]? We follow the following drash of R. Shimon b. Lakish: “Yaakov called his sons and said: “Come together that I may tell you what is to befall you in days to come.” (But Yaakov couldn’t see the future, and was concerned his children would stray). <u>His sons answered: Listen Yisrael (=Jacob), God is our God, God is One. Just as you only have one in your heart, so too we only have one in our heart. At that moment, Jacob opened his mouth and said: Blessed be the name of His glorious kingdom forever and ever....</u>” (B. Pesachim 56a)	תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נו עמוד א תנו רבנן: כיצד היו כורכין את שמע? אומרים שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ולא היו מפסיקין, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מפסיקין היו, אלא שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ואנן מאי טעמא אמרינן ליה? כדדריש רבי שמעון בן לקיש, דאמר רבי שמעון בן לקיש: +בראשית מט+ ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם. ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין, ונסתלקה ממנו שכינה. אמר: שמא חס ושלוש יש במטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו. אמרו לו בניו: שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד - כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אמרי רבנן: היכי נעביד? נאמרוהו - לא אמרו משה רבינו, לא נאמרוהו - אמרו יעקב. התקינו שיהו אומרים אותו בחשאי. אמר רבי יצחק, אמרי דבי רבי אמי: משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה, אם תאמר - יש לה גנאי, לא תאמר - יש לה צער. התחילו עבדיה להביא בחשאי.

5E. Source of Yehei Shmei: Targum (3) עניין תרי עשר שבטיא כחדא בל שלימה ואמר שמע כען ישראל אבונן יי אלהנא יי חד עני יעקב ואמר יהי שמיא רבא מברך לעלם (Mikraot Gedolot, Targum Yerushalmi, Deut 6:4, p. 97)	(1) עניין תרי עשרתי שיבטייא כחדא בליבא שלימ ואמרין שמע כען ישר אבונן יי אלהן יי חד הוא יהא שמיא רבא מברך עד לעלמין (Klein: Fragment-Targum of the Pent., 213) (2) עניין תרין עשרתי שבטוי דיעקב כחדא בלבה שלמה ואמרין שמע מנן ישראל אבונן יי אלהן יי חד הוא יהא שמיא מברך לעלמי עלמין (Diez Macho: Neophyti I, p. 71)
6. Should we say it silently or out loud? “Whoever responds: ‘Amen, May his great name be blessed’ with all his might” (Shabbat 119b) - The meaning is, with all his kavannah (intention). Thus explains Rashi. But R. Yitzhak the Elder says that there it says in the Pesikta of R. Yishmael b. Elisha:... “in a loud voice.” (Tosafot Shabbat 119b)	“כל העונה אמן יהא שמיא רבא בכל כחו” - פי' בכל כוונתו וכן פירש רש"י ור"י אומר דיש בפסיקתא במעשה דר' ישמעאל בן אלישע דקאמר התם כשישראל נכנסים לבתי כנסיות ואומרים יהא שמיא רבא מברך בקול רם מבטלים גזירות קשות
7A. What is the function of Baruch Shem Kevod?: Precursor to “amen” In the Temple, what would they say on fast days? “Blessed is God, God of Israel, who is from eternity to eternity.” But they would not say amen in the Temple.... [The leader] would say: “Blessed is God, God of Israel, who is from eternity to eternity,” and they would answer after him: Baruch Shem Kevod Malchuto. (T. Ta'anit 1:11)	במקדש [מה הן] אומרים? ברוך [אתה] ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם [ואין] עונין אמן במקדש. מנין שאין עונין אמן במקדש? שנאמר (נחמיה ט) קומו וברכו את ה' אלהיכם וגו'. מנין על כל ברכה וברכה ועל כל תהלה ותהלה? שנאמר (שם) ומרומם על כל ברכה ותהלה על כל ברכה וברכה ועל כל תהלה ותהלה: (י) על [הראשונה] הוא אומר ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו וגו'
7B. What is the function of Baruch Shem Kevod?: Response on Yom Kippur He came to his bullock, and his bullock was standing between the Ulam and the Altar, its head to the south and its face to the west; and the priest stands in the east and his face is to the west, and places his two hands on it and he makes confession. And thus he would say: “O Hashem, I have done wrong, I have transgressed. I have sinned before You, I and my house. <u>O Hashem, forgive the wrongdoings, and the transgressions, and the sins, that I have done wrong, and that I have transgressed, and that I have sinned before You, I and my house, as it is written in the Torah of Moses your servant: “For on this day shall atonement be made for you from all your sins, You shall be clean before the Lord” (Lev. 16:30). And they answered after him: “Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever.”</u> (M. Yoma 3:8)	משנה מסכת יומא פרק ג משנה ח [ח] בא לו אצל פרו ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח ראשו לדרום ופניו למערב והכהן עומד במזרח ופניו למערב וסומך שתי ידיו עליו ומתודה וכך היה אומר אנא השם עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי אנא השם כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי ככתוב בתורת משה עבדך (ויקרא ט"ז) כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' [ט] והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

8. God's connection to Yehei Shmei

A baraita teaches: Rabbi Yose said: One time I was walking on the path, and I entered a ruin from one of the ruins of Jerusalem in order to pray. Elijah of blessed memory came and watched the doorway until I finished my prayer....He said to me...:

“Whenever the Israelites go into the synagogues and schoolhouses and respond: **‘May His great name be blessed’**, God shakes His head and says: “Happy is the king who is thus praised in His house! Woe to the father who had to banish his children, and woe to the children who had to be banished from the table of their father!”

(B. Berachot 3a)

תניא, אמר רבי יוסי: פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל. בא אליהו זכור לטוב ושמר לי על הפתח עד שסיימתי תפילתי. ... ואמר לי: ... בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין **יהא שמיא הגדול מבורך** הקדוש ברוך הוא מנענע ראשו ואומר: אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך, מה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם.

9. Source for L'eila: Nehemiah

(1) On the twenty-fourth day of this month, the Israelites assembled, fasting, in sackcloth, and with earth upon them. (2) Those of the stock of Israel separated themselves from all foreigners, and stood and confessed their sins and the iniquities of their ancestors.

(3) Standing in their places, they read from the scroll of the Teaching of God their God for one-fourth of the day, and for another forth they confessed and prostrated themselves before God their God. (4) On the raised platform of the Levites stood Jeshua and Bani, Kadmiel, Shebaniah, Bunni, Sherebiah, Bani, and Chenani, and cried in a loud voice to God their God.

(5) The Levites Jeshua, Kadmiel, Bani, Hashabniah, Sherebiah, Hodiah, and Pethahiah said: “Rise, bless God your God who is from eternity to eternity: ‘May Your glorious name be blessed, exalted **though it is above every blessing and praise.**’”

(Nehemiah 9:1-5)

נחמיה פרק ט

(א) וביום עשרים וארבעה לחדש הזה נאספו בני ישראל בצום ובשקים ואדמה עליהם: (ב) ויבדלו זרע ישראל מכל בני נכר ויעמדו ויתודו על חטאתיהם ועונות אבותיהם: (ג) ויקומו על עמדם ויקראו בספר תורת יקנק אלהיהם רבעית היום ורבעית מתנודים ומשתחוים ליקנק אלהיהם: פ (ד) ויקם על מצלה הלויים ישוע ובני קדמיאל שבניה בני שרביה בני כנני ויזעקו בקול גדול אל יקנק אלהיהם: (ה) ויאמרו הלויים ישוע וקדמיאל בני חשבניה שרביה הודיה שבניה פתחיה קומו ברכו את יקנק אלהיכם מן העולם עד העולם ויברכו שם כבודו ומרומם על כל ברכה ותהלה:

10A. Mourner's Kaddish: Comfort through Memory

The concept of a God who is Himself pained by the sufferings of His children is a powerful and rich idea....The Midrashic God mourns just as do human beings: sitting in sackcloth, weeping, walking barefoot (Lam. R. 1:1).

Perhaps most poignantly, God reverses the famous verse in Isaiah: (40:1) “Comfort, O comfort my people, says your God” [נחמו נחמו עמי] to a plea that the people assuage His pain: “Comfort Me, comfort Me, O My people [נחמוני נחמוני עמי] (PDRK 16:9).

God is not only suffering, but turns to human beings as they so often turn to Him, to salve the wounds of this world.

(David Wolpe, Healer of Shattered Hearts, pp. 147, 150)

10B. Mourner's Kaddish: Comfort through Memory

Now the Jew who is tormented by his afflictions thinks that he alone suffers, as if all his personal afflictions and those of all Israel do not affect [God] above, God forbid. Scripture states, however, "In all their troubles, He was troubled" (Isaiah 63:9), and the Talmud states: When a person suffers, what does the Shekhinah say? "My head is too heavy for me, My arm is too heavy for Me." Our sacred literature tells us that when a Jew is afflicted, God, blessed be He, suffers as it were much more than the person does.

It may be that since He, blessed be He, is not subject to any limitation - for which reason no conception of Him is possible in the world - therefore His suffering from Israel's troubles is also boundless. It is not merely that it would be impossible for a person to endure the experience of such great suffering, but that even to conceive of His suffering, blessed be He - to know that He, blessed be He, does suffer, to hear His voice, blessed be He: "Woe for I have destroyed My House and have exiled My children" - is impossible, because He is beyond the confined of the human.

(Eish Kodesh, Feb 14, 1942 - trans. Nehemia Polen)

11. It is taught: R. Shimon ben Yohai said: Whoever has a son that toils in Torah, it is as if he has not died. - Genesis Rabbah 49	<u>בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת וירא פרשה מט</u> תני ר' שמעון בן יוחי אומר כל מי שיש לו בן יגע בתורה כאילו לא מת
12. An ordinary person who teaches his son Torah, his son saves him from the judgement of hell. - Eliyahu Zuta 12	<u>אליהו זוטא (איש שלום) פרשה יב</u> עם הארץ שהיקרא והישנה את בנו תורה, בנו מצילו מדינה של גיהנם
13. ...A story: R. Akiva saw a person who was naked and black as coal. He was carrying on his head a bundle ten times normal weight, and was running like a horse. R. Akiva commanded him to stop and said: Why are you doing such hard work? If you are a slave, and your master is doing this to you, I will redeem you from him. And if you are poor, I will make you rich. He said: Please, don't delay me, perhaps those in charge of me will become angered. [R. Akiva] said: What is this and what do you do? He said: I am dead. Every day they send me to cut down wood and they burn me with it. [R. Akiva] said: What was your work in the world you came from (ie when you were alive?) He said: I was a tax collector, and I was among the leaders of the people. I would favor the rich and send the poor to their death. [R. Akiva] said to him: Have you heard from those in charge of you if there is a repair? He said: Please, don't delay me. Perhaps those in charge of me will become angered. For I have no repair. However, I heard from them something which cannot be: If I had a son, who were to stand in the	<u>אור זרוע, ח"ב, הלכות שבת, סימן נ:</u> מנהגנו בארץ כנען וכן מנהג בני רינוס לאחר שיאמרו הצבור אין כאלהינו עומד היתום ואומר קדיש אבל בצרפת ראיתי שאינם מקפידים על כך מי שיאמר קדיש אם נער יתום או נער שיש לו אב ואם וכמנהגנו מסתברא משום מעשה שהיה דמעשה בר"ע. מעשה בר' עקיבה שראה אדם אחד שהיה ערום ושחור כפחם והיה טוען על ראשו כטען עשרה טעונים והיה רץ כמרוצת הסוס גזר עליו ר' עקיבה והעמידו ואמר לאותו האיש: למה אתה עושה עבודה קשה כזאת? אם עבד אתה ואדונך עושה לך כך אני אפדה אותך מידו ואם עני אתה אני מעשיר אותך א"ל בבקשה ממך (א"ל) [אל] תעכבני שמא ירגזו עלי אותם הממונים עלי א"ל מה זה ומה מעשיך אמר לו אותו האיש מת הוא ובכל יום ויום שולחים אותי לחטוב עצים ושורפין

congregation and say: Blessed is YHVH, who is blessed; and they would answer after him: Blessed is YHVH, the blessed, forever and ever. Or if he said: Yitgadal and they answered after him: May His great name be blessed – immediately they would release me from punishment.

But I did not leave a son in this world. I left my wife pregnant, and I don't know if she gave birth to a son. And who would teach him (anyway?) For I don't have any friends in the world.

In that moment, R. Akiva took it upon himself to go and investigate if he had a son, so that he could teach him Torah and stand him before the congregation.

[R. Akiva] said: What is your name?

He said: Akiva

And the name of your wife?

Shushniba

And the name of your city?

Laodicea.

Immediately R. Akiva felt a great sorrow, and went and asked after this person.

When he came to that place, he asked after him. They said: The bones of that wicked one should be silent.

He asked after his wife. They said: May her memory be erased from the world.

He asked after his son. They said: He is uncircumcised. Even the mitzvah of circumcision we didn't do.

Immediately R. Akiva took him, circumcised him, and sat him before him. He didn't receive Torah until R. Akiva fasted for 40 days.

A heavenly voice emerged and said: R. Akiva! Go and teach him.

He went and taught him Torah, Keriat Shema, and the Amidah, and Grace after meals. He stood him before the congregation, and said: Blessed is YHVH, the blessed. The congregation answered: "Blessed is YHVH, the blessed, forever" until "Yitgadal" May His great name...

At that moment, they immediately released him from punishment.

Immediately he came to R. Akiva in a dream and said: May it be God's will that your mind be at ease in Gan Eden, for you saved me from the punishment of hell.

Immediately R. Akiva said: YHVH, Your name is forever; Your mention is from generation to generation...

- Or Zarua, Laws of Shabbat, #50 (12th c.)

אותי בהם
וא"ל בני מה היתה מלאכתך בעולם
שבאת ממנו
א"ל גבאי המס הייתי והייתי מראשי
העם ונושא פנים לעשירים והורג עניים
א"ל כלום שמעת מן הממונים עליך אם
יש לך תקנה
א"ל בבקשה ממך על תעכבני שמא
ירגזו עלי בעלי פורענות שאותו האיש
אין לו תקנה אלא שמעתי מהם דבר
שאינו יכול להיות שאילמלי היה לו לזה
העני בן שהוא עומד בקהל ואומר ברכו
את ה' המבורך ועונין אחריו ברוך ה'
המבורך לעולם ועד או יאמר יתגדל
ועונין אחריו יש"ר מברך מיד מתירין
אותו האיש מן הפורענות
ואותו איש לא הניח בן בעולם ועזב
אשתו מעוברת וא"י אם תלד זכר מי
מלמדו שאין לאותו האיש אהוב בעולם
באותה שעה קיבל עליו ר"ע לילך
ולחפש אם הוליד בן כדי שילמדו תורה
ויעמידו לפני הצבור
א"ל מה שמך
א"ל עקיבה.
ושום אנתתך?
א"ל שושניבא
ושום קרתך
א"ל לודקיא
מיד נצטער ר"ע צער גדול והלך ושאל
עליו כיון שבא לאותו מקום שאל עליו
א"ל ישתחקו עצמותיו של אותו הרשע
שאל על אשתו
א"ל ימחה זכרה מן העולם
שאל על הבן אמרו הרי ערל הוא אפי'
מצות מילה לא עסקנו
מיד נטלו ר"ע ומלו והושיבו לפניו ולא
היה מקבל תורה עד שישב עליו מ' יום
בתענית
יצתה בת קול ואמרה לו ר' עקיבה לך
ולמד לו
הלך ולמדו תורה וק"ש וי"ח ברכות
וברכת המזון והעמידו לפני הקהל ואמר
ברכו את ה' המבורך וענו הקהל ברוך
ה' המבורך לעולם ועד יתגדל יהא
שמה רבא
באותה שעה מיד התירו המת מן
הפרעניות
מיד בא לר"ע בחלום ואמר יהר"מ ה'

	שתנוח דעתך בגן עדן שהצלת אותי מדינה של גיהנם מיד פתח ר"ע ואמר יהי שמך ה' לעולם ה' זכרך לדור ודור וכן מצא מורי ה"ר אלעזר מוורמשא דתנא דבי אליהו רבא דקטן האומר יתגדל מציל אביו מן הפורענות:
14. R. Yishmael said: At the moment when Israel is gathered in the study houses and hears a teaching from a wise one, afterward they answer: "Amen, May His great name be blessed". In that moment, the Holy Blessed One is joyful and rises in His world... - Midrash on Proverbs 14	מדרש משלי (בובר) פרשה יד ר' ישמעאל אומר בשעה שישראל נאספין בבתי מדרשות ושומעין אגדה מפי חכם, ואח"כ עונין אמן יהא שמיה רבא מברך, באותה שעה הקדוש ברוך הוא שמח ומתעלה בעולמו, ואומר למלאכי השרת בואו וראו עם זו שיצרתי בעולמי כמה הן משבחין אותי, באותה שעה מלבישין אותו הוד והדר, לכך נאמר ברב עם הדרת מלך.

